

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового і садово-паркового господарства
Кафедра садово-паркового господарства

Допущено до захисту
« ____ » _____ 2025р.

Зав. кафедри, к.с.-г.н., доцент
_____ Ю.А. Величко

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня «Бакалавр»

ПРОЄКТ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРОЮ ПРИСАДИБНОЇ
ДІЛЯНКИ В МІСТІ КИЇВ

Виконала – студентка 3 курсу, групи 31 к-сп
освітньої програми «Садово-паркове господарство»
спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»
Семко Інна Олександрівна

Науковий керівник – к.с.-г.н., доцент
Осіпов М.Ю.

Умань – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет лісового і садово-паркового господарства

Кафедра садово-паркового господарства

Освітня програма «Садово-паркове господарство»

Спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Ю.А. Величко

«__» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

студентці Семко Інні Олександрівні

1. Тема роботи: «Проект озеленення та благоустрою присадибної ділянки в місті Київ» та **керівник роботи**, Осіпов Михайло Юрійович, к.с.-г.н., доцент, затверджені наказом вищого навчального закладу від «__» _____ 20__ р. № _____

2. Строк подання студентом роботи «__» _____ 20__ р.

3. Вихідні дані: природно-кліматичні умови міста Київ, ситуаційний план ділянки та фотофіксація.

4. Перелік питань, які потрібно розробити: огляд літератури, аналіз сучасного стану присадибної ділянки, проєктні пропозиції, агротехнічні заходи.

5. Дата видачі завдання – _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строки виконання етапів	Примітка
1.	Аналіз літературних джерел	10.09.2024– 01.11.2024	
2.	Дослідження сучасного стану території, підбір стилю проєктування	02.11.2024– 30.01.2025	
4.	Розробка робочих планів. Написання основних частин роботи	01.02.2025– 01.04.2025	
5.	Оформлення роботи	02.04.2025– 01.05.2025	
6.	Підготовка презентаційних матеріалів	02.05.2025– 01.06.2025	

Студентка _____ Семко І.О.

Керівник роботи _____ Осіпов М.Ю.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА ПРОЄКТУВАННЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ.....	7
1.1. Складові системи озеленення	7
1.2. Етапи робочого проєктування та підготовка до впровадження ландшафтного рішення.....	12
РОЗДІЛ 2. УРБОЕКОЛОГІЧНИЙ ТА ЛАНДШАФТНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТУ.....	16
2.1. Особливості проведення озеленення в місті Київ	16
2.2. Характеристика природно-кліматичних умов регіону.....	17
2.4. Ландшафтний аналіз території.....	18
РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ ТА БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТУ.....	21
3.1. Проєктні пропозиції	21
3.2. Асортимент пропонованих для озеленення рослин.....	25
3.3. Благоустрій території	28
3.4. Агротехнічні заходи	31
3.5. Порядок проведення робіт на садово-парковому об'єкті.....	35
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ.....	40

РЕФЕРАТ

У випускній кваліфікаційній роботі представлено результати комплексного дослідження сучасного стану присадибної ділянки, розташованої в межах селища Жуляни, м. Київ. На основі аналізу наукової та фахової літератури було сформовано теоретичне підґрунтя для подальшої розробки проєктних рішень із озеленення території. У роботі запропоновано асортимент декоративних рослин, адаптованих до кліматичних і ґрунтових умов Київщини, а також створено генеральний план благоустрою. Окрема увага приділена розробці агротехнічних заходів з висадження і догляду за рослинами, принципам формування гармонійного композиційного простору, застосуванню сучасних технологій освітлення, зрошення та інтеграції малих архітектурних форм.

Структура роботи охоплює: вступ, три змістовні розділи, висновки, список використаних джерел (31 найменування), 8 ілюстрацій та п'ять додатків.

Об'єкт дослідження — територія присадибної ділянки в Солом'янському районі міста Києва.

Предмет дослідження — сучасний стан прибудинкової території та шляхи її естетичного, функціонального й екологічного удосконалення засобами ландшафтного дизайну.

Апробація матеріалів роботи відбулася у рамках Науково-практичної Інтернет-конференції «Садово-паркове господарство: історія, сучасність та перспективи розвитку», яка проходила 13 червня 2025 року на базі Уманського національного університету садівництва, а також на інших наукових заходах університету.

ВСТУП

Озеленення територій відіграє ключову роль у формуванні сприятливого середовища для життя людини, забезпечуючи не лише естетичну привабливість, а й екологічну стабільність урбанізованих просторів.

У рамках цієї кваліфікаційної роботи розроблено проєкт благоустрою та озеленення присадибної ділянки, розташованої на вулиці Скіфській у Солом'янському районі міста Києва. Загальна площа території становить 1673 м².

Метою проєкту є створення гармонійного, функціонального та естетично привабливого середовища з урахуванням природно-кліматичних умов, рельєфу, існуючої забудови та побажань власника.

Робота включає аналіз сучасного стану ділянки, розробку генерального плану, формування дендрологічного плану з асортиментною відомістю, вибір стильового рішення, а також пропозиції щодо благоустрою, автоматичного поливу, освітлення та комплексного догляду за озелененням. Особлива увага приділяється підбору декоративних рослин, пристосованих до умов міського середовища та здатних забезпечити декоративність протягом року.

Результатом виконання проєкту є обґрунтовані ландшафтні рішення, які спрямовані на підвищення якості довкілля, естетичне удосконалення території та функціональне використання простору ділянки.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА ПРОЄКТУВАННЯ САДОВО-ПАРКОВИХ ОБ'ЄКТІВ

1.1. Складові системи озеленення

Озеленення міського середовища є невід'ємною складовою сталого розвитку міст та підвищення якості життя населення. Українські науковці й фахівці наголошують, що зелені насадження виконують у містах комплекс різноманітних функцій – екологічних, естетичних, функціонально-містобудівних та соціальних sinp.com.ua. Сучасна література широко висвітлює ці функції: у сучасних підручниках, монографіях, наукових статтях і дисертаційних дослідженнях описано роль озеленення у покращенні міського середовища. Приміром, в підручнику «Озеленення населених місць» системно розкрито історію садово-паркового мистецтва та соціально-екологічну роль міських зелених насаджень [8]. Нормативно-правові акти України також регламентують озеленення: Правила утримання зелених насаджень (наказ Мінбуду №105, 2006) визначають правові й організаційні засади озеленення, спрямовані на забезпечення сприятливих умов життя у населених пунктах.

Головною екологічною роллю зелених насаджень є підтримання екологічної рівноваги в урбанізованих екосистемах і створення комфортного середовища для мешканців. Наукові праці українських дослідників детально описують санітарно-гігієнічні та кліматорегулюючі ефекти міського озеленення. Зелені насадження покращують міський мікроклімат – знижують температуру повітря влітку, підвищують вологість, пом'якшують силу вітру. Крони дерев затримують пил і сажу, поглинають вуглекислий газ і токсичні забрудники та виробляють кисень, виступаючи своєрідними резервуарами чистого повітря. Одне доросле дерево за добу здатне відфільтрувати значну кількість пилу і забезпечити добову норму кисню для кількох людей. Крім того, рослини виділяють фітонциди, які знижують бактеріальне забруднення повітря, та

поглинають шум – зелені насадження можуть зменшувати рівень міського шуму на 25% ecolog-ua.com, створюючи акустичний комфорт для населення.

Вітчизняні нормативи враховують екологічну функцію озеленення через встановлення мінімальних показників озеленених площ. Державні будівельні норми рекомендують забезпечувати певний відсоток озеленення територій різного призначення. Так, для житлових районів мінімальний рівень озеленення має становити не менше 25%, для прибудинкових територій шкіл – 45–50%. Загальна площа зелених зон загального користування розраховується в м² на одного мешканця; залежно від розміру міста та природної зони цей показник рекомендується на рівні ~8–12 м²/особу. Виконання цих норм покликане гарантувати достатню екологічну ємність міста. У дослідженні О.В. Зібцевої (2018 р.) про озеленення малого міста Вишгорода показано, що порушення чинних норм (зменшення площ парків, ущільнення забудови) призводить до дисбалансу міської екосистеми. Отже, екологічна функція міського озеленення багатоаспектна – від очищення повітря і ґрунту, регуляції клімату та вологості, до захисту від шуму й забезпечення біорізноманіття – і підтверджена як науковими дослідженнями, так і нормативними вимогами України.

Зелені насадження суттєво впливають на візуальний образ міста, виконуючи естетичну або декоративну функцію. Міські парки, сквери, бульвари й озеленені вулиці формують привабливий ландшафт, підкреслюють архітектурні домінанти, гармонізують забудову та надають місту індивідуальних. Як зазначено у Правилах утримання зелених насаджень (2006), метою створення міських насаджень є формування високодекоративних, стійких до негативних впливів зелених насаджень. Тобто, озеленення має не лише бути екологічно доцільним, а й візуально естетичним, довговічним, здатним покращувати архітектурно-художнє середовище міста.

Сучасні українські видання приділяють значну увагу питанню ландшафтної естетики в міському просторі. В підручнику Кучерявого підкреслюється, що композиція зелених насаджень повинна враховувати принципи колористики, сезонної виразності та поєднання з малими архітектурними формами. Зелені

зони можуть акцентувати пам'ятники, громадські будівлі, створюючи для них виграшне обрамлення, як зазначають херсонські дослідники Т.О. Бойко та О.І. Дементьєва (2018). В їх статті вказано, що деревні насадження надають міському середовищу «індивідуальні, своєрідні риси», виявляють найцінніші об'єкти архітектури та підвищують естетичну виразність забудови. Особливо важливою є декоративна роль озеленення історичних центрів міст.

Естетична функція тісно пов'язана з психологічним комфортом. Дослідження Всесвітньої організації охорони здоров'я свідчать, що наявність зелених насаджень створює зони комфорту для мешканців, де вони можуть відпочити, насолодитися співом птахів і естетикою природи посеред міського оточення. Впорядковані, доглянуті зелені простори викликають у містян почуття гордості за своє місто та сприяють підвищенню його іміджу. Наприклад, озеленення шкільних і дворикових територій не лише покращує вигляд закладів освіти, але й формує у дітей та батьків культуру дбайливого ставлення до краси довкілля space.dsau.dp.ua. Таким чином, естетична функція міського озеленення – це не лише оздоблення міського пейзажу, а й важливий чинник формування візуальної ідентичності міста та позитивного емоційного стану його мешканців.

Функціональна (або містобудівна) функція озеленення полягає в тому, що зелені насадження є активним елементом планувальної структури міста і виконують низку утилітарних завдань. По-перше, вони беруть участь у функціональному зонуванні: зелені масиви часто слугують природними межами між різними містобудівними зонами (житловими, промисловими, рекреаційними), формуючи зелені пояси і коридори. Згідно з класифікацією, прийнятою в Україні, міські зелені насадження поділяються за функціональними ознаками на три основні категорії: насадження загального користування (парки, сквери, бульвари тощо), обмеженого користування (озеленення у дворах житлових будинків, на територіях шкіл, лікарень, підприємств) та спеціального призначення (захисні смуги вздовж доріг, санітарно-захисні зони, міські ліси, кладовища тощо). Такий поділ, закріплений у Правилах утримання насаджень, відображає різне функціональне призначення зелених об'єктів у структурі міста.

Кожна категорія має свої нормативи: наприклад, вулиці і дороги повинні мати озеленені смуги (алеї) для розподілу транспортних потоків і захисту пішоходів, а промзони – власні санітарно-захисні зелені зони, що фільтрують викиди.

По-друге, озеленення виконує утилітарні функції, безпосередньо пов'язані з експлуатацією міської інфраструктури. Захисні лісопосадки навколо міст обмежують пилові бурі і слугують вітрозахисними екранами, зменшуючи тепловтрати будинків узимку. Уздовж автошляхів придорожні насадження знижують засліплення від фар, затримують сніг (снігозахисна функція) і водночас покращують естетику доріг. На схилах та берегах зелені насадження зміцнюють ґрунти, запобігаючи зсувам та ерозії. У рекреаційних зонах (парках, скверах) озеленення допомагає організувати простір – групи дерев і кущів можуть слугувати природними огорожами, спрямовувати рух відвідувачів, створювати ізольовані куточки для тихого відпочинку чи, навпаки, відкриті галявини для масових заходів. Важливо, що навіть у невеликих зелених об'єктах (наприклад, скверах) проєктувальники виділяють різні функціональні зони: майданчики відпочинку, дитячі ігрові зони, спортивні осередки, декоративні квітники тощо. Ці зони покликані задовольняти різні потреби населення, роблячи зелену територію багатофункціональною.

Українські дослідження в галузі містобудування акцентують, що інтеграція зелених насаджень у планування є принциповим підходом до сталої урбаністики. У роботах (В.В. Кур'яна (2024 р., Одеса) сформульовано принципи архітектурно-містобудівного формування зеленої інфраструктури міського середовища, зокрема наголошено на необхідності врахування соціально-економічних, екологічних та містобудівних детермінант при плануванні зелених просторів. Практичне застосування цих принципів – створення єдиної системи озеленення міста, що включає великі парки, малі сквери, озеленені вулиці, прибудинкові сади, зелені дахи тощо, з'єднані між собою. Така система виконує функціональну роль «зеленого каркасу» міста, забезпечуючи безперервність природних елементів в урбанізованому просторі. Наприклад, концепція «місто-сад» Ебенезера Говарда та сучасні підходи до зеленої інфраструктури (Green

Infrastructure) відображені у працях українських вчених як орієнтир для розвитку наших міст. Таким чином, функціонально-містобудівна роль озеленення проявляється у планувальній організації міста, технічній підтримці інфраструктури та багатопрофільному використанні зелених просторів.

Соціальна (суспільна) функція озеленення сучасного міста пов'язана з впливом зелених просторів на добробут, здоров'я та взаємодію міської громади. Зелені зони слугують місцем для відпочинку, спілкування, занять спортом і проведення культурних заходів, тобто виконують рекреаційну та громадську роль. Як відзначають дослідники, парки і сквери створюють осередки соціальної активності: там люди різного віку можуть зустрічатися, спілкуватися, гратися з дітьми або просто перебувати на природі посеред міста. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, доступність зелених зон прямо корелює з рівнем фізичного і психологічного здоров'я городян. Влада канадського міста Ванкувер, наприклад, проголосила ціль, щоб кожен мешканець мав парк чи сквер не далі, ніж за 5 хвилин ходьби – це підтверджено дослідженнями про позитивний вплив зелених на здоров'я молодих матерів і дітей. Українські міста також рухаються в цьому напрямку, розробляючи стратегії озеленення, орієнтовані на потреби громади.

В українській фаховій літературі соціальна функція часто включає виховний та освітній аспекти. Озеленені простори біля навчальних закладів використовуються як «зелені класи» – місця для проведення уроків на свіжому повітрі, навчально-дослідних проєктів учнівської молоді.

Важливою складовою соціальної функції є також підвищення громадської безпеки та згуртованості. Нестандартний приклад наводить Esobusiness журнал: у Філадельфії реалізували програму озеленення занедбаних ділянок, і дослідження показали зниження рівня певних злочинів (зокрема, пов'язаних з наркотиками) на 18% в озелених кварталах, тоді як по місту загалом ці злочини зросли на 65%. Це явище пояснюють тим, що впорядковані зелені території підвищують соціальний контроль та гордість мешканців за свій район, витісняючи асоціальні дії. Зелені насадження також пом'якшують стрес у містян:

прогулянка парком знижує рівень тривожності і сприяє психічному розвантаженню, про що свідчать численні медико-біологічні дослідження (в тому числі українські роботи з урбоекології та медицини довкілля). Тому міські управлінці все частіше розглядають озеленення як засіб поліпшення соціального клімату. У контексті децентралізації та розвитку громад, в Україні з'являються рекомендації залучати мешканців до планування і догляду за зеленими зонами – такі підходи описані, зокрема, щодо організаційно-економічних механізмів розвитку міського садово-паркового господарства. Громадська участь підсилює соціальну значущість озеленення, адже люди більше цінують і бережуть ті парки та двори, до створення яких вони долучилися.

Літературні джерела України – наукові й професійні – одноставно свідчать про надзвичайну багатогранність та важливість озеленення для сучасного міста. Екологічна функція зелених насаджень забезпечує підтримання сприятливого довкілля міста, охорону здоров'я мешканців і екобаланс урбоєкосистеми. Естетична функція створює унікальний образ міського простору, підвищує його привабливість та культурну цінність. Функціонально-містобудівна роль полягає в впровадженні зелених структур у планування міста, виконанні утилітарних задач (захист, зонування, інфраструктурне доповнення) та формуванні зеленої інфраструктури для сталого розвитку. Соціальна функція озеленення виражається у забезпеченні умов для відпочинку, спілкування, виховання, зміцнення здоров'я та соціальної згуртованості міської громади

1.2. Етапи робочого проєктування та підготовка до впровадження ландшафтного рішення

Розробка ландшафтного проєкту – це багатоступеневий процес, який потребує не лише творчого підходу, а й чіткої структуризації, технічної точності та комплексного бачення території. Після завершення ескізного етапу та погодження стилістичних і функціональних рішень проєкт переходить у фазу робочого проєктування. Саме на цьому етапі формуються технічні креслення,

деталізуються посадкові й будівельні рішення, обирається рослинний асортимент, а також здійснюється підготовка до практичного втілення задуманого.

Після затвердження ескізного проєкту та відповідного бюджету переходять до етапу робочого проєктування, який включає низку деталізованих креслень та супровідної документації:

1. Дендрологічний план з асортиментною відомістю

Це креслення містить схематичне розташування усіх дерев, чагарників, квітників, меж ділянки та архітектурних споруд. Для позначення рослин використовуються літерні умовні позначення і числові індекси. Запис у вигляді дробу: чисельник – номер у специфікації, знаменник – кількість рослин даного виду у групі. Крони дерев і контури квітників позначаються масштабно. Такий план слугує основою для закупівлі посадкового матеріалу та наступних посадкових робіт.

2. Розбивочне креслення

На цьому кресленні відображаються всі тверді покриття, підпірні стінки, альтанки, навіси, водойми, струмки та інші конструктивні елементи. Проводиться прив'язка до існуючих будівель і огорож. Для зручності виконання використовуються методи базисних ліній або сітки квадратів. У полях креслення розміщуються характерні розрізи об'єктів, що проєктуються.

3. Посадкове креслення

Містить лише об'єкти, до яких здійснюється прив'язка (будівлі, огорожі, доріжки), та безпосередньо місця висадки рослин – посадкові ями, контури квітників тощо. Існуючі насадження, як правило, не відображаються або позначаються окремим кольором, щоб уникнути плутанини. Цей план необхідний безпосередньо для ландшафтних робіт на місцевості.

4. Генеральний план

Це ключове креслення, створене на основі погодженого ескізу, з деталізацією усіх елементів. Він включає межі ділянки, існуючі та запроектовані споруди, зелені насадження, доріжки, майданчики, архітектурні об'єкти тощо.

Умовні позначення, масштаб і орієнтація за сторонами світу розміщуються в полях плану. Генеральний план є основою для розробки всіх подальших креслень.

Додаткові матеріали проєктування (виконуються за необхідності):

План вертикального планування (позначення рельєфу, схилів);

Схема системи автоматичного поливу;

Схема декоративного освітлення;

План поверхневого та глибинного водовідведення;

Розробка окремих елементів (альпінарії, квітники, міксбордери);

Креслення малих архітектурних форм (вузли, перетини, деталі);

Комп'ютерна візуалізація (3D-моделі, рендери, відео презентації об'єкта).

Завершальний етап – підготовка до реалізації проєкту

Він включає:

Узгодження всіх креслень, специфікацій матеріалів, переліку рослин, типів покриття, освітлювального та інженерного обладнання з замовником;

Складання календарного плану проведення робіт;

Формування графіка фінансування.

Вибір стилю озеленення

Окремої уваги потребує стилістичне рішення проєкту. Обраний стиль озеленення має відповідати архітектурному образу будинку, уподобанням власника, а також гармоніювати з навколишнім середовищем і природним рельєфом. Вдале стилістичне поєднання — це запорука цілісного і завершеного образу ділянки.

Варто пам'ятати, що ландшафтний проєкт необхідний як замовнику, так і виконавцям робіт з благоустрою. Для власника ділянки він слугує візуалізованим планом змін, надаючи повне уявлення про зовнішній вигляд території після реалізації всіх запланованих етапів. Саме від якості проєкту залежить ефективність, послідовність і тривалість виконання робіт, а також витрати ресурсів.

Для фахівців з озеленення та будівельників проєкт є основним робочим документом, який регламентує обсяг, порядок і строки проведення ландшафтних робіт. Він забезпечує організовану реалізацію дизайнерських рішень та знижує ризик помилок на кожному етапі благоустрою.

Структуруючи простір, елементи благоустрою – стіни, доріжки, огорожі, альтанки, підпірні стінки – формують композиційну основу саду та визначають його стильове спрямування. Проте ключовим виражальним засобом завжди залишаються рослини. Без них ландшафт втрачає характер, атмосферу та індивідуальність.

На основі одного й того ж генерального плану можуть бути створені різні композиції, що розрізняються саме завдяки вибору рослинного асортименту. Один із головних чинників успішного озеленення – грамотний добір рослин відповідно до кліматичних, ґрунтових та ландшафтних умов конкретної ділянки. Розміщені у сприятливому середовищі, наближеному до природного ареалу, декоративні культури будуть краще розвиватися, потребуватимуть менше догляду та матимуть вищий декоративний ефект.

Незмінними залишаються природні особливості ділянки, такі як рельєф, рівень інсоляції, вологість чи напрямок панівних вітрів. Однак навіть в умовах обмежень завжди можна підібрати відповідні види та сорти рослин, що гармонійно впишуться в простір і підкреслять його унікальність.

Зовнішній вигляд саду в значній мірі визначається саме зеленими елементами ландшафту, тому питання підбору рослин потребує ретельного продумування на етапі проєктування. Це дозволяє уникнути невиправданих витрат у майбутньому й досягти сталого результату з мінімальними зусиллями.

РОЗДІЛ 2

УРБООЕКОЛОГІЧНИЙ ТА ЛАНДШАФТНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА БЛАГОУСТРІЙ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТУ

2.1. Особливості проведення озеленення в місті Київ

Озеленення міста Київ має надзвичайно важливе значення для формування сприятливого екологічного середовища, покращення умов проживання населення, а також підвищення естетичної привабливості урбанізованих територій. Столиця України є не лише великим адміністративним і культурним центром, але й одним із найзеленіших мегаполісів Європи. Разом із тим, швидка урбанізація, зростання транспортного навантаження та щільна забудова створюють нові виклики у сфері благоустрою та ландшафтного дизайну.

Особливості озеленення в умовах Києва обумовлюються низкою природно-кліматичних та антропогенних факторів. Місто розташоване в межах лісостепової зони з помірно-континентальним кліматом. Це вимагає застосування адаптивних підходів при доборі рослинного асортименту – використання морозостійких, посухостійких і газостійких видів. Складний рельєф, велика кількість балок, схилів та наявність водних об'єктів (зокрема річки Дніпро, Либідь, Сирець) потребують детального вертикального планування територій, створення дренажних систем та укріплення нестійких ділянок.

До характерних особливостей озеленення Києва належить також наявність великої кількості зелених зон з історичним статусом – ботанічні сади, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, зокрема парк «Голосіївський», «Феофанія», Маріїнський парк тощо. Їх реконструкція та догляд потребують обережного підходу, реставраційних методів та збереження автентичного стилю.

Сучасні тенденції в озелененні Києва включають:

Застосування принципів сталого розвитку. Все частіше застосовуються rain gardens (дощові сади), біофільтраційні насадження, газони з мінімальним доглядом, багаторічні квітники природного типу.

Вертикальне озеленення та зелені дахи. Такі елементи не лише покращують теплоізоляцію будівель, а й сприяють очищенню повітря, поглинанню шуму та покращенню мікроклімату.

Використання місцевих видів рослин. Це забезпечує збереження біорізноманіття, підвищує стійкість насаджень до місцевих умов і знижує потребу в догляді.

Озеленення громадських просторів за участі мешканців. Впроваджується партисипативне планування територій, коли громада бере участь у створенні дворів, скверів і дитячих майданчиків.

Цифрові технології. Застосовуються програми 3D-візуалізації, геоінформаційні системи для моніторингу зелених зон, а також автоматизовані системи зрошення з датчиками вологості.

Таким чином, озеленення Києва сьогодні виходить за межі традиційного підходу до висадки дерев та чагарників. Воно стає інструментом формування комфортного міського середовища, що відповідає принципам екологічної рівноваги, функціональності та естетики. Для ефективної реалізації цих підходів потрібна тісна співпраця між муніципальними органами, фахівцями з ландшафтного дизайну, екологами, архітекторами та громадськістю.

2.2. Характеристика природно-кліматичних умов регіону

Місто Київ розташоване в північній частині України та належить до зони лісостепу. Його територія охоплює переважно рівнинний рельєф, який перетинає річка Дніпро з численними притоками, створюючи мальовничі ландшафти із заплавами, терасами та пагорбами. Завдяки значній площі зелених насаджень, природних парків і водно-болотних угідь місто має високий рівень екологічної стійкості.

Клімат Києва – помірно-континентальний. Він характеризується вираженими порами року, де зима є відносно м'якою, а літо – теплим і вологим. Середньорічна температура повітря становить близько $+8,5^{\circ}\text{C}$. Найхолодніший місяць – січень, із середньою температурою $-3\dots-5^{\circ}\text{C}$, а найтепліший – липень, коли середня температура сягає $+19\dots+21^{\circ}\text{C}$. Абсолютні температурні коливання можуть досягати $-25\dots-30^{\circ}\text{C}$ взимку та $+35\dots+38^{\circ}\text{C}$ влітку.

Сума активних температур вище $+10^{\circ}\text{C}$ складає в середньому 2800–3100 $^{\circ}\text{C}$, що створює сприятливі умови для вирощування широкого спектру декоративних, садових і городніх культур. Вегетаційний період триває близько 190–210 днів.

Річна кількість опадів у Києві становить приблизно 600–650 мм, з незначною перевагою в теплу пору року. Найбільша кількість опадів припадає на червень–липень. Сніговий покрив формується в грудні й тримається протягом 60–80 днів. Вітровий режим переважно північно-західного або південно-західного напрямків, середня швидкість вітру – 3,5–4,5 м/с.

Ґрунти на території Києва різноманітні: зустрічаються дерново-підзолисті, сірі лісові, лучні та заплавні. У південній частині переважають супіщані ґрунти, на півночі – більш зволожені й багаті на гумус. З урахуванням техногенного навантаження у міських умовах ґрунти часто потребують поліпшення структури, дренажу та внесення органічних речовин.

Таким чином, природно-кліматичні умови Києва є сприятливими для ведення садово-паркового господарства, створення міських зелених зон та ландшафтного озеленення з використанням широкого асортименту дерев, чагарників і квіткових культур.

2.3. Ландшафтний аналіз території

Першочерговим етапом підготовки до проектування ландшафтного благоустрою є аналіз існуючого стану території шляхом детального обстеження

ділянки. Це дозволяє визначити наявні умови, обмеження та потенціал для подальшого функціонального і декоративного використання простору.

Об'єкт дослідження розташований на вулиці Скіфська в Солом'янському районі міста Києва, у селищі Жуляни – передмісті з переважно приватною житловою забудовою (рис. 2.1.). Територія ділянки має рівнинний рельєф без помітних перепадів висот, що полегшує проведення робіт із планування та озеленення. Загальна площа ділянки становить 1673 м². Вона включає житловий будинок загальною площею 205 м² та прилеглу прибудинкову зону – 1468 м²(додаток А, рис. 2.2.).

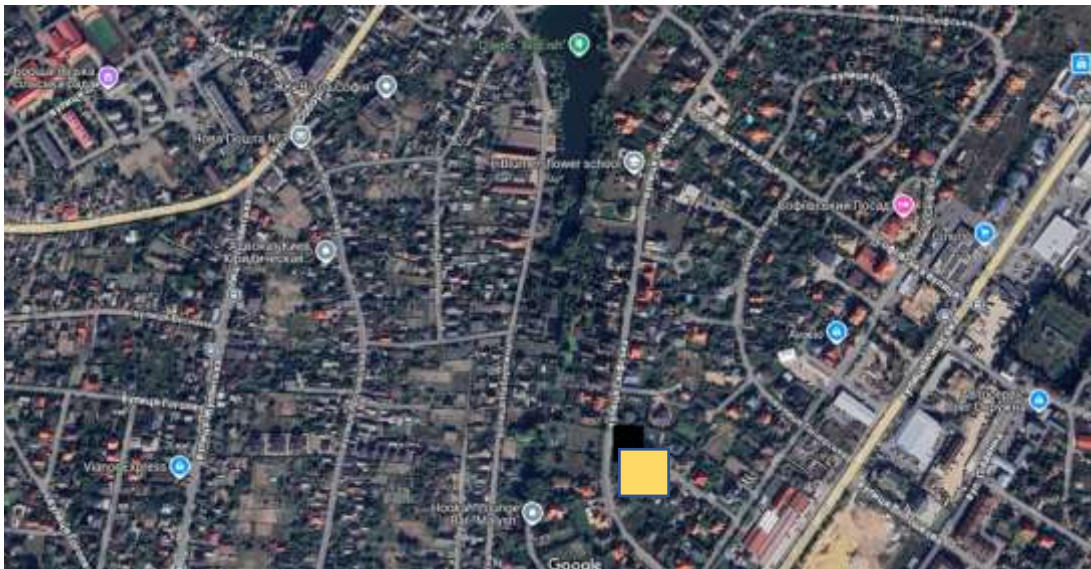

Рис. 2.1. Викопіровка з Google Карт

Рис. 2.2. Житловий будинок

На момент обстеження прибудинкова територія перебуває у незадовільному стані: значна частина площі засмічена залишками будівельних матеріалів,

спостерігається густий самосів злаково-різнотравної рослинності, що свідчить про тривалий період без догляду. Насадження дерев, чагарників або декоративних культур на ділянці повністю відсутні.

Джерелом водопостачання є свердловина, що забезпечує автономне постачання води для побутових та господарських потреб, включно з можливістю встановлення системи автоматичного поливу. Наявність води — важливий фактор для проєктування живих зелених насаджень і садово-паркових елементів.

Ґрунти на ділянці представлені дерново-підзолистими типами, що характерні для лісостепової зони Київщини. Вони мають легкий або середній механічний склад, добре пропускають воду, але відзначаються помірною родючістю та потребують агрохімічного покращення. Рекомендоване внесення органічних добрив (перегній, компост), а також комплексних мінеральних сумішей для підвищення водоутримуючої здатності й вмісту поживних речовин.

Інсоляційні умови ділянки сприятливі: відкритість простору забезпечує рівномірне освітлення протягом більшої частини дня, що створює сприятливі умови для вирощування широкого спектра декоративних рослин — від світлолюбних квітково-декоративних культур до плодово-ягідних насаджень.

Оскільки територія знаходиться в межах міста Києва, важливим є також врахування шумового навантаження з боку вулиці, можливого впливу транспортної інфраструктури та загального ландшафтно-архітектурного контексту району. Врахування цих чинників дає змогу правильно організувати функціональні зони та підібрати відповідний рослинний асортимент.

Таким чином, обстеження ділянки виявило ряд проблем — відсутність зелених насаджень, незадовільний санітарний стан території та потребу в ґрунтовому покращенні — а також позитивні сторони, зокрема наявність рівного рельєфу, доступ до води, сприятливі сонячні умови та достатню площу для реалізації повноцінного садово-паркового проєкту. Це створює передумови для формування комфортного та естетичного середовища з урахуванням сучасних вимог до ландшафтного дизайну.

РОЗДІЛ 3

ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ ТА БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТУ

3.1. Проєктні пропозиції

Проєкт ландшафтного благоустрою території приватної садиби у селищі Жуляни (Солом'янський район м. Київ) передбачає створення функціонально збалансованого простору, орієнтованого на естетику, комфорт і раціональне використання території.

Баланс території сформовано наступним чином: площа забудови становить 205 м² (12,2 % від загальної площі ділянки), на мощення (доріжки, під'їзди, тераси) припадає 419,2 м² (25,1 %), під газонну частину відведено 697,7 м² (41,7 %), декоративне мульчування корою охоплює 269,1 м² (16,1 %), окремі функціональні об'єкти – басейн (46 м²), ротонда (18 м²) і теплиця (18 м²) – займають ще 4,9 % загальної площі. Така структура забезпечує раціональне використання простору з чітким розмежуванням зон активного відпочинку, декоративного споглядання, пересування та господарських потреб (додаток Б).

Проєктом передбачено висадку 219 декоративних рослин, підібраних з урахуванням біоекологічних особливостей, ґрунтово-кліматичних умов ділянки та декоративних якостей.

Сформовано багаторівневу рослинну композицію, яка включає вічнозелені хвойні, листопадні дерева, кущі, багаторічники та квіткові акценти.

Основу вертикального озеленення становлять:

- Ялина колюча блакитна 'Глаука' (*Picea pungens 'Glauca'*) – 3 шт.,
- Сосна звичайна (*Pinus sylvestris*) – 2 шт.,
- Клен гостролистий 'Royal Red' (*Acer platanoides 'Royal Red'*) – 8 шт.,
- Кипарис вічнозелений (*Cupressus sempervirens*) – 10 шт.

Для формування кущових груп і живоплотів використовуються:

- Самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens*) – 92 шт.,

- Тис звичайний (*Taxus baccata*) – 4 шт.,
- Туя західна 'Little Giant' – 8 шт.,
- Туязахідна 'Janed Gold' – 3 шт.,
- Ялівець козацький 'Tamariscifolia' – 12 шт.

Квітниково-декоративні композиції включають:

- Гортензія волотиста 'Little Lime' – 9 шт.,
- Дейція витончена – 9 шт.,
- Рододендрон 'Autumn Embers' – 5 шт.,
- Форзиція проміжна – 7 шт.,
- Гібіскус сирійський 'Blue Bird' – 7 шт.,
- Троянда 'Michelangelo' – 13 шт.,
- Лаванда вузьколиста 'Hidcote' – 19 шт.,
- Міскантус китайський – 7 шт.

Стилістика території витримана в регулярно-пейзажному напрямі. У передній частині переважають чіткі геометричні форми, акцент на осьову симетрію, підстрижені самшитові бордюри та композиційна вісь, що веде до входу в будинок.

Задній двір має більш вільне планування з елементами пейзажного стилю: плавні контури доріжок, групи кущів, хвойних та квіткових культур, гармонійно поєднані із газоном та зонами відпочинку (альтанка, басейн). Створено мальовничі квітучі групи, які забезпечують декоративний ефект упродовж всього сезону.

На перспективних зображеннях чітко відображено гармонійну взаємодію архітектури будинку та ландшафтного середовища (рис.3.1, 3.2). Видно формальні посадки біля парадного входу, стрункі ряди тису та кипарису, декоративну групу з блакитною ялиною, а також пишні квітники та живоплоти з самшиту й форзиції. Особливу атмосферу створюють сакрально розміщені елементи – скульптури, ротонда та басейн, які формують завершену садову сцену (рис.3.3, 3.4).

Рис. 3.1. Візуалізація проєктних рішень, загальний вигляд

Рис. 3.2. Візуалізація проєктних рішень, внутрішній двір

Серед елементів благоустрою передбачено такі інженерні компоненти:

Система автоматичного поливу – забезпечить стабільне зволоження рослин, особливо у літній період;

Рис. 3.3. Вхідна частина ділянки

Рис. 3.4. Внутрішній двір із басейном

Декоративне підсвічування ключових об'єктів – для створення затишної атмосфери у вечірній час;

Бордюрна стрічка та мощення плиткою – для чіткої межі між газоном, клумбами і доріжками;

Улаштування мульчованих ділянок – з декоративною корою для збереження вологи та зменшення росту бур'янів.

Запропоноване ландшафтне рішення відповідає сучасним вимогам до оформлення приватної території, забезпечує комфорт, зонує простір, створює виразний декоративний образ ділянки в різні пори року. Гармонійне поєднання

архітектурних елементів з рослинним оформленням формує естетично цілісне середовище, яке сприяє відпочинку, релаксації та підвищенню якості життя.

3.2. Асортимент пропонованих для озеленення рослин

До проєктованої ділянки було підібрано багаторічні декоративні дерева, кущі, багаторічники й квіткові культури, що мають високі декоративні властивості, адаптивні до умов міського середовища, легко поєднуються між собою за кольористикою, висотою, фактурою листя та періодом декоративності. Особливу увагу приділено контрасту фактур і кольорів, а також чергуванню сезонних акцентів. Рослини згруповані у композиції з урахуванням ботанічної сумісності, світло- і вологолюбності та агротехнічних вимог (додаток В).

Нижче наведені біологічні властивості пропонованих для озеленення рослин:

Ялина колюча блакитна ‘Глаука’ (*Picea pungens ‘Glauca’*) – вічнозелене хвойне дерево до 15–20 м заввишки, з ширококонічною формою крони. Характеризується густими колючими хвоїнками сріблясто-блакитного кольору, декоративними цілий рік. Невибаглива до ґрунтів, світлолюбна, морозостійка. Використовується в солітерних посадках, алейних композиціях і міському озелененні.

Тис звичайний (*Taxus baccata*) – тіньовитривалий хвойний вічнозелений чагарник або дерево висотою до 10–15 м. Має м’яку темно-зелену хвою, червоні ягодоподібні насінини (арілуси). Декоративний завдяки густій кроні, добре піддається стрижці. Отруйний. Вимагає дренажних вологих ґрунтів, чутливий до засухи.

Самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens*) – вічнозелений повільноростучий чагарник до 1–2 м, з дрібним блискучим листям. Добре

переносить стрижку, ідеальний для бордюрів, фігурної топіарної формовки. Стійкий до тіні та вапняних ґрунтів, чутливий до морозів і самшитової вогнівки.

Кипарис вічнозелений (*Cupressus sempervirens*) – високе (до 20 м) хвойне дерево з вузькою колоновидною кроною, характерне для південних регіонів. Має щільну лускату хвою темно-зеленого кольору. Потребує теплого клімату, погано переносить морози. Ефектний у формальних композиціях середземноморського стилю.

Туя західна ‘Джанет Голд’ (*Thuja occidentalis ‘Janed Gold’*) – кулястий або яйцеподібний хвойний кущ до 2,5 м заввишки з насичено-жовтою хвоєю, яка зберігає забарвлення взимку. Світлолюбна, морозостійка, добре росте на зволжених дренованих ґрунтах. Використовується для створення кольорових акцентів у групах і міксбордерах.

Дейція витончена (*Deutzia gracilis*) – листопадний чагарник до 1–1,5 м заввишки. Має густе розгалуження та білосніжне цвітіння наприкінці весни. Світлолюбна, посухостійка, декоративна під час цвітіння і завдяки ажурній кроні. Висаджується в декоративних групах, уздовж доріжок, у міксбордерах.

Міскантус китайський (*Miscanthus sinensis*) – декоративний злак до 1,5–2 м заввишки з вузькими дугоподібними листками та повітряними волотями суцвіть. Декоративний від літа до зими. Добре росте на сонячних, родючих, помірно вологих ділянках. Використовується як вертикальний акцент і в злакових композиціях.

Клен гостролистий ‘Роял Ред’ (*Acer platanoides ‘Royal Red’*) – дерево до 10–12 м заввишки з широкою округлою кроною. Має великі пурпурово-червоні листки, що зберігають інтенсивне забарвлення весь сезон. Світлолюбний, морозостійкий, не вибагливий до ґрунтів. Ефектний солітер для міських просторів.

Туя західна ‘Літл Джаєнт’ (*Thuja occidentalis ‘Little Giant’*) – низький кулястий хвойний кущ висотою до 0,8 м. Має щільну округлу крону з ніжно-зеленою хвоєю. Невибагливий, морозостійкий, ідеальний для бордюрів, рокаріїв, контейнерного озеленення.

Рододендрон ‘Отм Файр’ (*Rhododendron ‘Autumn Embers’*) – вічнозелений чагарник до 1,2 м із яскраво-червоними або помаранчевими квітками, які повторно зацвітають восени. Потребує кислих, вологих, добре дренованих ґрунтів. Частково тіньовитривалий, ефектний в солітерних та групових посадках.

Сосна звичайна (*Pinus sylvestris*) – вічнозелене дерево з відкритою округлою кроною, до 25–30 м заввишки. Має довгі, синювато-зелені хвоїнки. Світлолюбна, морозостійка, витривала до бідних піщаних ґрунтів. Застосовується в озелененні лісопарків, схилів, як елемент великих просторів.

Троянда чайно-гібридна ‘Мікеланджело’ (*Rosa ‘Michelangelo’*) – кущова троянда до 0,8–1 м заввишки, з великими густомахровими жовтими квітками з легким ароматом. Цвіте тривало, потребує родючого ґрунту і регулярного догляду. Використовується в квітниках, рабатках, як солітер.

Ялівець козацький ‘Тамарісцифоля’ (*Juniperus sabina ‘Tamariscifolia’*) – низькорослий, розлогий хвойник до 0,5–0,8 м заввишки і до 2 м в діаметрі. Має сизо-зелену хвою, декоративний увесь рік. Посухостійкий, морозостійкий, ідеальний для укріплення схилів, рокаріїв, відкритих місць.

Магнолія зірчаста (*Magnolia stellata*) – ранньоквітучий листопадний чагарник або невелике дерево до 2,5–3 м, з численними зіркоподібними білими або рожевими квітками. Потребує родючих, злегка кислих ґрунтів, захищених місць. Декоративна у весняний період.

Форзиція проміжна (*Forsythia intermedia*) – листопадний чагарник висотою до 2,5 м з яскраво-жовтими квітками, що з’являються ранньою весною до розпускання листя. Світлолюбна, невибаглива, декоративна в живоплотах та групових посадках.

Лаванда вузьколиста ‘Hidcote’ (*Lavandula angustifolia ‘Hidcote’*) – ароматичний напівчагарник до 0,6 м із вузьким сріблясто-зеленим листям і фіолетово-синіми колосовидними суцвіттями. Сухостійка, теплолюбна, світлолюбна, використовується в бордюрах, міксбордерах, як медонос.

Гібіскус сирійський ‘Блю Берд’ (*Hibiscus syriacus* ‘Blue Bird’) – листопадний чагарник до 2–3 м із великими лілово-блакитними квітками. Цвіте в середині та другій половині літа. Світлолюбний, теплолюбний, потребує захищених місць. Декоративний у групах та як солітер.

Гортензія волотиста ‘Літл Лайм’ (*Hydrangea paniculata* ‘Little Lamb’) – компактний кущ до 1–1,2 м з щільними конічними суцвіттями, що змінюють колір від білого до рожевого. Кислолюбна, світлолюбна або півтіньова, рясно квітне з липня до вересня. Використовується в міксбордерах і композиціях.

Ретельно підібрані види адаптовані до умов Київського регіону, потребують мінімального догляду при належній агротехніці, добре переносять міські умови. Завдяки різноплановому підбору рослин забезпечено не лише декоративну виразність території, а й її функціональне зонування, психологічний комфорт, а також сприятливий вплив на довкілля та людину.

3.3. Благоустрій території

Благоустрій включає виконання комплексу робіт, спрямованих на створення функціонального та естетично привабливого середовища. До елементів благоустрою належать тверді покриття (плитка, доріжки), малі архітектурні форми, декоративні елементи, освітлення, водні об’єкти та інженерні системи.

Влаштування тротуарної плитки. Тротуарна плитка є одним з основних покриттів на ділянці, що формує структуру простору і забезпечує зручне пересування. Перед укладанням плитки проводиться ретельне планування поверхні з урахуванням ухилів для водовідведення. Основні етапи укладання:

- зняття рослинного шару;
- облаштування піщано-щебеневої подушки товщиною 15–25 см;
- ущільнення основи віброплитою;
- встановлення бордюрів або бордюрної стрічки;
- укладання плитки на суху суміш піску та цементу;
- заповнення швів сухою сумішшю та ущільнення.

При укладанні плитки важливо дотримуватись рівня, шаблонів укладки, уникати застійних зон води. Залежно від стилю саду та призначення майданчиків використовуються різні типи плитки: клінкерна, бетонна, гранітна або полімерна.

Басейн для плавання. Проектування та влаштування басейну на ділянці вимагає детального технічного підходу, врахування гідроізоляції, водопостачання, очищення та безпеки. Основні особливості:

- розміщення басейну на сонячній, захищеній від вітру стороні;
- підготовка котловану, облаштування бетонної чаші або встановлення готової конструкції;
- гідроізоляція (рідка гума, ПВХ-мембрана, епоксидні склади);
- монтаж фільтраційної установки, насосів, скімера, трубопроводів;
- оздоблення чаші (мозаїка, плитка, композит);
- облаштування тераси з неслизького покриття навколо басейну.

Також передбачаються автоматичні системи підтримання чистоти та рівня води. За потреби – накриття або павільйони.

Встановлення бордюрної стрічки. Бордюрна стрічка використовується для розмежування газонів, клумб, доріжок та запобігання розповзанню покриттів.

Переваги:

- гнучкість і простота монтажу;
- акуратне візуальне розмежування елементів;
- запобігання проростанню трави в клумби.

Стрічку встановлюють на глибину 8–12 см, з невеликим виступом над рівнем ґрунту (1–2 см). Кріплення відбувається за допомогою металевих або пластикових кілків. Стрічка не порушує дренажу, але ефективно тримає форму клумби чи газону.

Система автоматичного поливу. Автоматичне зрошення – ключовий елемент раціонального догляду за садом. Система дозволяє підтримувати стабільну вологість ґрунту, знижує трудовитрати та забезпечує рівномірне зрошення.

До основних елементів системи належать:

насосна станція або підключення до водогону;

магістральні труби і крапельні лінії;

спринклери (роторні/віялові для газонів);

крапельні стрічки (для квітників, дерев);

контролер (таймер) з погодним датчиком;

датчики дощу/вологості ґрунту.

Монтаж включає прокладання трубопроводів, встановлення розпилювачів, налаштування зон поливу та графіка роботи. Всі елементи маскуються у ґрунті або декоративному покритті. Сучасні системи можуть керуватися зі смартфона.

Освітлення території. Ландшафтне освітлення виконує як декоративну, так і функціональну роль. Воно забезпечує безпеку пересування у темну пору доби, підкреслює структуру саду, акцентує увагу на окремих об'єктах. Типи освітлення:

функціональне – уздовж доріжок, сходів, входів;

декоративне – підсвічування дерев, скульптур, водойм;

вмонтоване у плитку або архітектурні елементи.

Використовуються LED-світильники з низьким енергоспоживанням, датчики руху, таймери або системи «розумного освітлення». Прокладання кабелю здійснюється з урахуванням стандартів безпеки, обов'язкова наявність автомата УЗО.

Благоустрій території є завершальним етапом у створенні ландшафтного об'єкта, який поєднує естетику, функціональність і зручність. Правильно реалізовані елементи благоустрою підвищують комфорт проживання, знижують витрати на обслуговування і підкреслюють індивідуальність ландшафтного дизайну.

3.4. Агротехнічні заходи

Реалізація садово-паркового об'єкта неможлива без належного виконання комплексу агротехнічних заходів, що забезпечують приживлюваність рослин, декоративність композицій та довговічність зелених насаджень. Ці заходи включають створення та догляд за газонами, посадку дерев, кущів і багаторічників, мульчування, а також післяпосадковий догляд.

Створення і догляд за газонами. Газон – це важливий елемент озеленення, який виконує як естетичну, так і екологічну функцію. Перед закладанням газону ділянку ретельно готують: видаляють бур'яни, розпушують ґрунт, вносять органічні та мінеральні добрива (Рис. 3.5). Товщина родючого шару має становити щонайменше 15–20 см. Насіння висівають рівномірно, після чого проводять прикочування та зрошення.

Рис. 3.5. Етапи підготовки території перед посівом газону

Основні заходи догляду за газоном включають:

- регулярне скошування (1 раз на 7–10 днів у період активної вегетації);
- полив (рідкий, але тривалий — 1–2 рази на тиждень);
- весняне й літнє підживлення комплексними добривами;
- боротьбу з бур'янами та мохом;

аерацію й землювання (1 раз на 2–3 роки);

поточний ремонт пошкоджених ділянок (підсів, вирівнювання).

Посадка рослин і комплексний догляд за ними. Посадкові роботи проводять згідно з дендрологічним планом. Вибір посадкового матеріалу базується на адаптованості видів до місцевого клімату, характеру ґрунтів і композиційного задуму. Ями для дерев і кущів готують з урахуванням розміру кореневої системи, забезпечуючи якісне дронування і внесення родючого ґрунту (рис. 3.6).

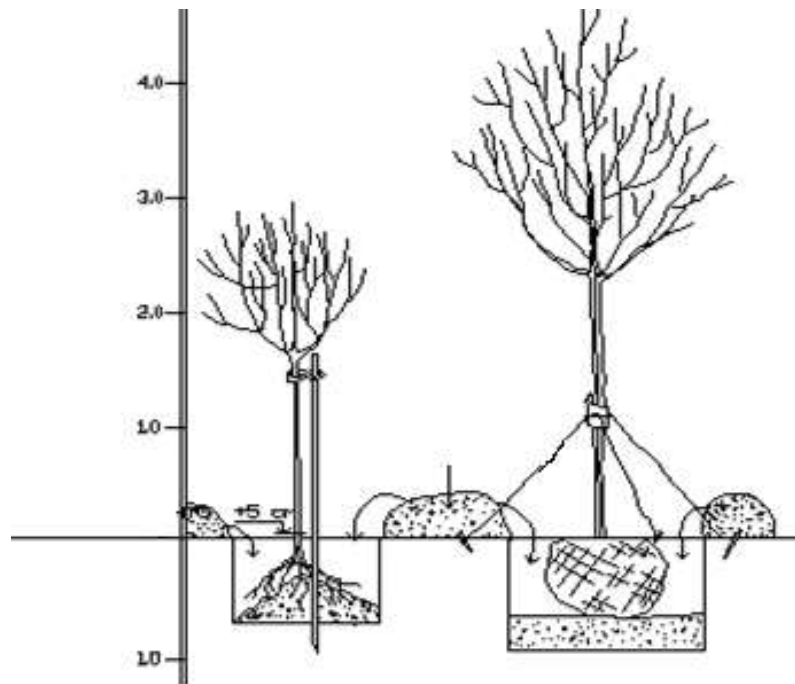

Рис. 3.6. Схема посадки декоративних рослин

Після посадки обов'язковим є рясний полив, мульчування і, за потреби, фіксація саджанців до кілків. Догляд включає:

- Регулярний полив;
- підживлення у визначені строки;
- обрізування (формувальне, санітарне);
- захист від хвороб і шкідників;
- укриття на зиму для теплолюбних видів.

Мульчування декоративною корою. Мульчування – це ефективний агроприйом, що не лише покращує естетику композицій, а й виконує практичні функції:

- зберігає вологу в ґрунті;

- зменшує кількість бур'янів;
- запобігає перегріванню чи промерзанню кореневої системи;
- покращує структуру ґрунту при поступовому перегниванні.

Декоративну кору (зазвичай хвойну) розподіляють рівномірним шаром 5–8 см навколо кущів, дерев та на поверхні квітників. Мульчування особливо ефективно на початку весни й восени після основних робіт.

Післяпосадковий догляд за новими посадками. Цей етап критично важливий для приживлюваності рослин і передбачає:

- регулярний полив упродовж перших 4–6 тижнів після посадки;
- відновлення осілого ґрунту навколо кореневої шийки;
- захист від прямих сонячних променів (тінювання);
- обробку стимуляторами коренеутворення (за потреби);
- профілактичне обприскування від шкідників і хвороб;
- підживлення м'якими добривами не раніше, ніж через 1–2 місяці після посадки.

Залежно від сезону та породи, деякі посадки можуть потребувати укриття від заморозків або додаткової фіксації. Правильний післяпосадковий догляд закладає фундамент для здорового росту і подальшої декоративної стійкості озеленення.

3.5. Порядок проведення робіт на садово-парковому об'єкті

Створення садово-паркового об'єкта – це багатоступеневий процес, що поєднує проектні, будівельно-ландшафтні та доглядові роботи. Кожен етап вимагає професійного підходу, погодження із замовником та дотримання технологічної послідовності. Від правильності реалізації кожного етапу залежить довговічність, естетична виразність і функціональність об'єкта.

1. Проектування: формування концепції та робоча документація

Робота починається з аналізу території – натурного обстеження, вивчення рельєфу, ґрунтів, інсоляції, гідрологічних умов, вітрового режиму тощо. На основі зібраних даних формується концепція озеленення з урахуванням

функціонального зонування, побажань замовника, особливостей архітектури та природного середовища.

До складу проєктної документації входять:

Генеральний план – основне креслення з усіма функціональними елементами: рослинами, спорудами, доріжками, майданчиками;

Дендрологічний план (посадкове креслення) з асортиментною відомістю;

Розбивочне креслення;

Схеми освітлення, поливу, водовідведення, вертикального планування;

3D-візуалізація або відеопрезентація майбутнього об'єкта.

2. Підготовка території

Цей етап передбачає:

розчищення ділянки від сміття, старих насаджень, залишків будівельних матеріалів;

коригування рельєфу, зняття дернини, вирівнювання поверхні;

організацію дренажу та вертикального планування;

підготовку основ для доріжок, площадок і малих архітектурних форм (МАФів);

внесення родючого ґрунту та покращення структури під рослини.

3. Влаштування твердого покриття та інженерних систем

До цього етапу належать:

монтаж доріжок, підпірних стінок, огорож, альтанок, сходів, паркових меблів;

прокладання систем автоматичного поливу, освітлення, водовідведення.

4. Озеленення території

Один із ключових етапів – висадка декоративних дерев, кущів, багаторічників, створення квітників, живоплотів, альпінаріїв та міксбордерів. Роботи виконуються згідно з дендрологічним та посадковим планами. Використовується якісний посадковий матеріал, адаптований до місцевих умов. Після посадки проводиться мульчування, перший полив і фіксація рослин.

5. Закладання газонів та квітників

Висіваються газонні трави, укладається рулонний газон або створюються декоративні покриття. Облаштовуються квітники за типовими схемами, враховуючи сезонність, агротехнічні вимоги і декоративний ефект.

6. Першочерговий агротехнічний догляд (гарантійний догляд)

Після завершення робіт виконується комплекс заходів:

регулярний полив;

укорінення рослин та обробка стимуляторами росту;

обробка від шкідників та хвороб;

обрізка дерев і кущів;

підживлення органічними та мінеральними добривами.

7. Комплексний догляд за об'єктом

З метою підтримки ландшафтного об'єкта в належному стані здійснюється:

сезонне обрізування (санітарне, формувальне, омолоджувальне);

косіння і землювання газонів;

оновлення квітників;

ремонт і заміна пошкоджених елементів благоустрою;

весняно-осінні роботи: утеплення, розкриття, мульчування;

щорічне внесення добрив та профілактичні обробки.

Дотримання послідовності виконання робіт гарантує досягнення запланованого естетичного і функціонального результату. Якісне проектування, професійне виконання робіт і регулярний догляд – це основа для створення стійких та довговічних ландшафтів.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи було розроблено проєкт благоустрою та озеленення присадибної ділянки загальною площею 1673 м², що розташована в місті Київ. На основі проведеного обстеження території визначено сучасний стан ділянки, її природно-кліматичні характеристики та функціональне призначення, що дозволило сформувати раціональну планувальну структуру й підібрати оптимальні рішення для озеленення.

Баланс території сформований із урахуванням функціональних зон: площа житлового будинку становить 205 м² (12,2 %), ротонди – 18 м² (1,1 %), басейну – 46 м² (2,7 %), теплиці – 18 м² (1,1 %), твердих покриттів – 419,2 м² (25,1 %), газону – 697,7 м² (41,7 %) і мульчованої декоративною корою площі під зеленими насадженнями – 269,1 м² (16,1 %).

У проєкті запропоновано висадити 219 одиниць декоративних рослин, які були обрані відповідно до агрокліматичних умов ділянки та вимог композиційного стилю. Асортимент включає як хвойні, так і листяні дерева й чагарники, багаторічні квіткові культури, декоративні злаки, ароматичні та медоносні рослини.

Обраний стиль оформлення – поєднання регулярного та ландшафтного, що дозволяє гармонійно інтегрувати архітектурні елементи та природні композиції в єдину концепцію ділянки. Запропоновані рослини забезпечують декоративність протягом усього року, простоту в догляді та відповідність екологічним умовам території.

Розроблений проєкт дозволяє досягти високого рівня естетичної організації простору, створити комфортні умови для відпочинку, підвищити екологічну стійкість території та забезпечити раціональне використання земельної ділянки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Attwa Y., Refaat M., Kandil Y. A study of the relationship between contemporary memorial landscape and user perception. *Ain Shams Engineering Journal* Volume 13, Issue 1, January 2022, Pages 9-30 DOI <https://doi.org/10.1016/j.asej.2021.06.013>
2. Bin Zhu Garden landscape planning based on digital feature recognition. *Physics and Chemistry of the Earth, Parts A/B/C* Volume 130, June 2023
3. Blanc P. The vertical garden: from nature to the city. Norton Press, New York, London. 2012. 207 p.
4. Бабушкін В.І. Ландшафтна архітектура: підручник. Київ: Либідь, 2019. С. 78–85.
5. Білоус В. І. Декоративне садівництво. Умань, 2005. 296 с.
6. Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво. Коротка історія розвитку та методи створення художніх садів. К.: Наук. світ, 2001. 299 с.
7. Василенко В.П. Основи ландшафтного дизайну. Харків: ХНУМГ, 2020. С. 120–128. Величко Т.Е. Екологічні підходи до ландшафтного озеленення. Дніпро: Дніпропрес, 2018. С. 95–102.
8. Вергунова Н. С., Вергунов С.В., Голіус В.А. Основи композиції в дизайні : конспект лекцій для здобувачів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 022 – Дизайн. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 64 с.
9. Гончарова М.С. Міське озеленення: технології та екологія. Одеса: Одеський політех, 2019. С. 58–65.
10. Гудак В.А. Ландшафний дизайн сучасного природного навколишнього середовища. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2008. No 11. С. 46–55.
11. Дудин Р. Б. Консервація, реставрація та реконструкція садово-паркових об'єктів. Львів : Манускрипт. 2016. 192 с.

12. Зібцева О.В. Озеленення прибудинкових територій центральної частини м. Вишгорода. Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2015. № 6. 6 с.
13. Іваненко Л.В. Ландшафтний дизайн в Україні: історія і сучасність. Київ: Наукова думка, 2020. С. 215–223.
14. Коваль П.С. Зелені насадження та їх роль у міському середовищі. Харків: Основа, 2017. С. 132–138.
15. Козачун Г.У., Капкіна Т.Б. Планування сучасної садиби, 2017. №. 3 (07). С.1–7.
16. Колеснікова А.М. Рекомендації щодо реконструкції зелених насаджень : Київ. 2008. 211 с.
17. Костюков С.М., Семенютина А.В., Генофонд чагарників для зеленого будівництва. К. Наука. Думка, 2016. 238 с.
18. Крижановська Н. Я., Вотінов М. А., Смірнова О. В. Основи ландшафтної архітектури та дизайну : підручник; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 348 с.
19. Кузьменко О.Г. Вертикальне озеленення: від теорії до практики. Запоріжжя: Поліграф, 2018. С. 60–68.
20. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць. Львів: Світ, 2005. 456 с.
21. Кучерявий В.П. Ландшафтна архітектура. В-во «Новий Світ2000», 2021. 520 с.
22. Леонтьяк Г.П., Осіпов М. Ю., Проект благоустрою та озеленення присадибної ділянки в місті Умань, 2020. Scientific Bulletin of UNFU 30(2). С. 14–18.
23. Литвиненко В.Є. Сучасні технології догляду за рослинами. Київ: Арістей, 2022. С. 98–105.
24. Макаренко С.В. Планування озеленення присадибних ділянок. Полтава: ПНТУ, 2021. 295 с. (С. 150–158).

25. Матвєєва А.П. Інноваційні технології в ландшафтному дизайні. Харків: Фоліо, 2020. 273 с. (С. 70–78).
26. Меловська Б. Ландшафтний дизайн ділянки. Помічник садівника. Х., 2012. 256 с.
27. Новікова О.М. Естетика та функціональність озеленення у приватних садибах. Ужгород: Карпати, 2022. 302 с.
28. Ньюбері Т. Все про планування саду. Харків: 2007. 256 с.
29. Поліщук Г.С. Ландшафтний дизайн: проекти та реалізація. Черкаси: ЧДТУ, 2017. 327 с.
30. Прохоренко О. Т., Адаменко Т. І. Агрокліматичний довідник по Дніпропетровській області. Дніпропетровськ: «Поліграф-Медія». 2011. 231 с.
31. Савицька О.В., Кулініч Ю.А. Ландшафтне планування в Україні. Географія та туризм. 2012. Вип. 20. С. 275–287.

ДОДАТКИ

Ситуаційний план

Генеральный план

Асортимент пропонованих для озеленення рослин

№	Назва		Кількість
	українська	латинська	
1	Ялина колюча блакитна Глаука	<i>Picea pungens glauca</i> L.	3
2	Тис звичайний	<i>Taxus baccata</i> L.	4
3	Самшит вічнозелений	<i>Buxus sempervirens</i> L.	92
4	Кипарис вічнозелений	<i>Cupressus sempervirens</i> L.	10
5	Туя західна Джанет Голд	<i>Thuja occidentalis Janed Gold</i>	3
6	Дейція витончена	<i>Deutzia gracilis</i> L.	9
7	Міскантус китайський	<i>Miscanthus sinensis</i> L.	7
8	Клен гостролистий Роял Ред	<i>Acer platanoides 'Royal Red'</i>	8
9	Туя західна Літл Джаєнт	<i>Thuja occidentalis 'Little Giant'</i>	8
10	Рододендрон 'Отм Файр'	<i>Rhododendron 'Autumn Embers'</i>	5
11	Сосна звичайна	<i>Pinus sylvestris</i> L.	2
12	Троянда чайно- гібридна Мікеланджело	<i>Rosa 'Michelangelo'</i>	13
13	Ялівець козацький Тамарісціфілія	<i>Juniperus sabina 'Tamariscifolia'</i>	12
14	Магнолія зірчаста	<i>Magnolia stellata</i> L.	1
15	Форзиція проміжна	<i>Forsythia intermedia</i>	7
16	Лаванда вузьколиста 'Hidcote'	<i>Lavandula angustifolia</i> L.	19
17	Гібіскус сирійський Блю Берд	<i>Hibiscus syriacus 'Blue Bird'</i>	7
18	Гортензія волотиста Літл Лайм	<i>Hydrangea paniculata 'Little Lamb'</i>	9
	Всього		219

Посадкове креслення